

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis, E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana Libri XVI**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1634

17. de Definitione per partes.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70090](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70090)

De definitione per partes

CAPVT XVII.

Cicero de hac definitione oratorum agit 3. de orat. scilicet 208. et in oratore 117. Definitio per partes duplex.

Lactant. l. 2. c. 5.

Quando intimas rerum formas, etiam obsecuritate humanis ingenijs uacua uallauit, uarios definiendi modos coguntur indagare, ipsi plerumque Dialectici, sed Oratores, qui delectationem, & pompam querunt, non modò non coguntur, uerum lubentius, feciliusque in hoc genere versantur, quod uarijs definitionum generibus ostendam.

Primum occurrit, & illud quidem satis uisitatam, per partes constarum; cum uidelicet singulas partes amplexi rem describimus, quod duobus potissimum modis prestari solet. Primum, cum breuiter, & strictè res exprimitur, ut si domum, subtractionem ex tecto, fundamentis, & parietibus definiam, tantum, spatium duodecim mensium, mensem, spatium triginta dierum.

Altero, cum ornatiùs, enucleatiùsque, ut in illustrioribus argumentis sæpè contingit, partes assignantur. Si quæras a Lactantio, quid sit sphaera Archimedis? Es concauum (dicit) uarijs circulis, Equatore, Zodiaco, coluris, tropicis, definitore confectum, quo similitudinè mundi, ac figuram Archimedes machinatus est. In quo solem, ac lunam composuit, ut inæquales motus, & cælestibus similes conuersionibus, singulis quasi diebus efficerent, & non modò accessus solis, & recessus, uel incrementa, diminutionesque luna, uerum etiam stellarum, uel errantium, uel uagatum dispares cursus, orbis ille dum uertitur, exhiberet. In quo genere discretissimè lusit Claudianus.

Iupiter in paruo cum cerneret aera uictor
Risit, & ad superos talia uerba dedit.
Nucisno mortali progressa potentia cura?
Iam motu in fragili luditur arte labor.
Iura poli, rerumq; fidem, legesq; Deorum,
Ecce Syracusius transiulit arte sanex:
Inclisus uarijs famularur spiritus astris,
Et uiuum certu motibus urget opus.
Percurrit proprium mentis us signifer annum,
Et simulata nouo Cynthia mensis redit.
Iamq; suum uoluens audax industria mundum.
Gaudet, & humana sidera mente regit.
Partes primarias expresse, Vitrum, Spiri-

tum, deinde Solem, Lunam, Stellas. Hæ Definitiones cum ita fusæ extiterint, descriptiones dicuntur. Et hæc est optima describendi ratio, in rebus maximè corporeis singulas partes enucleate prosequi.

De Definitione per causas.

CAPVT XVIII.

Secunda ratio definiendi, eaque ornatiùs sit per causas, à quibus profluunt effecta: hæc enim per magis inter se cognationis uinculo continentur. Sic Aristoteles (de partibus animalium) iram definiuit, ebullitionem sanguinis circa cor, non quod hæc propriè sit iracundia, sed quod eo sanguinis ardore, huiusmodi exciteretur affectus. Hoc uouerat Homerus, cum Agamemnonis iracundiam describès, canit.

ἰρήνην ἔμπεδον ἄμυρμιθλανον
Πήματα' ἄρα ἵ οἱ πύρι λαμπρὰ βῶντα
ἔκτελλει.

Aristot. 2. de animal.

Homar. Iliad. 2.

Et Claudianus.

Iram sanguinea regio sub pectore cordis
Proiegit, imbutam flammis, amidamque nocendi,
Præcipitem quo sui rabie succensa tumescit,
Contra hincur repissa manu, euenque omnia
Ierum
Duce, ut, & requiem membru uesana negaret,
Inuenit puluionu open, mandidumq; fluentis
Præbuit, ut tumida ruerent in mollia fibra.

Claud. P. negr. de 3. con. Rom.

Cum autem quatuor sint rerum causæ, rariùs per formas internas, quia latent; nec sæpe per finem, quia minus rei imaginem exprimit; sæpius per materiam, per causam efficientem sæpissimè, definiunt oratores, quod ita pleniorè rei, quam definiunt, cognitionem mentibus ingenerent, cum præsertim simile producat sibi simile, magnumque sit inter causas efficientes, & effecta commercium. Quamobrem Æschylus in Prometheo, ubi horribiles illos Ætææ tumultuantis æstus expressit, subiicit causam quanquam fabulosè, ut Poëta:

Τέτοϋ